

ACC. N:R M. 14709:1-3.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Ollo Eskilsson, Färingtofta*
Härad: *N. Asbo* Berättare: " " "
Socken: *Färingtofta* Berättarens yrke: *f. d. lantbrukare*
Uppteckningsår: *1959* Född år *1877* i *Färingtofta*

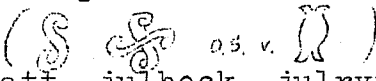
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Julbröd. s. 1-3.

LUF 25

L u n d .J U L B R Ö D .

Vid julen har man både fler och finare brödsorter än i vardagslag och dessutom söker man gärna att ge bröden en vackrare mera festlig form. Sådana bröd har tidigare uppmärksammats av forskningen men på ett ganska ensidigt sätt. Man har sålunda ej beaktat städernas inflytande i det en hel del vackra brödformer (julbockar, ryttare m.m.) brukats köpas hem vid stadsresor strax före helgen. Vidare har man alltför ensidigt uppmärksammat blott sådana bröd som man -ofta alldeles felaktigt- gissat hade vidskepligt syfte. För att undvika sådana miss- tag vore vi tacksamma om så många som möjligt av skolans elever ville ge oss så fullständiga upplysningar som möjligt om festbröden i sina resp. hem genom att besvara följande frågor:

1. Vilka brödsorter användes i vardagslag? Vilka former (rund eller avlång) hade bröden? Var det hål i mitten av de runda bröden? Hur kallades de olika bröden?
2. Vilka slags bröd och kakor bakas till julen i Eder familj? Vilka benämningar har man på de olika sorterna? Vilka brödfasoner bakas till julen och vad kallas de (kuse, gullvagn, lussekatt, julbock, julryttare, fågelbröd o.s.v.). Vad slags deg användes till dessa olika bröd? Har man sedan gammalt haft dessa brödformer i Eder familj eller i Eder bygd eller har man i nyare tid lärt sig att baka dem efter avbildningar i jul- tidningar eller på skolkök? Hade ni sådana på särskilt festligt sätt formade bröd vid andra fester än julen? Vilka bröd köptes i staden eller handelsboden eller av kringvandrande kakförsäljare?
3. Då mycket stora bak gjordes - hur länge skulle brödet då räcka och hur och var förvarades det?
4. Var det något bröd som skulle gömmas till sådden eller vårplöj- ningen. Vad kallades det brödet? Hur såg det ut? När bakades det? Och hur förvarades det?
5. Har man i Eder familj brukat baka in fläskskivor i brödkakor?
6. Brukade barnen få julhögar? Vilka bröd ingick i en sådan julhög? Gavs julhögar även åt andra än barn? Hörde det annat än bröd till sådana julhögar t.ex. ostar, ljus äpplen? Hade man något annat namn på julhögarna?

Då vi önskar kunna pricka in alla dessa sedvänjor på kartan för att se utbredningen av de olika sedvänjorna, vore vi tacksamma om var och en uppgav föräldrarnas namn, bostadens namn och läge i socknen eller byn. Likaså uppgifter om hur länge de olika bröden brukats i familjen, om seden härvidlag överensstämmer med grannarnas eller om den införts i senare tid t.ex., genom att någon av föräldrarna inflyttat från annan ort och medfört den från sitt hem.

Vi är tacksamma för en enkel teckning av de olika julbröden och en ungefärlig uppgift om storleken uttryckt i cm.

Julbröd

- 1 Mandigt rågröd kallat grovbröd
samt siktat rågmjöl kallat sötbröd
alla kakor runda utan tvål i
- 2 Till julen bakades 2 bok grovbröd
för de skulle räcka till väska, sötbröd
der ej sure tillsettes av siktat rågmjöl
samt sötsurt Bröd var i tillsettet en bit
surdeg och lite gäst samt Wortbröd var
ingick sirap och pomertskeblar detta
senare bakades i avlånga kakor de
ovriga runda, sedan bakades peppar
kakor i av vetemjöl, med kanel
och var olika vad andra tygder
användes, denna deg kavelades ut
femt på bordet och med former
av stenor - gubbar - hästar - yrstod
det många sorter kakor av samma deg

304 Som förut nämns var det endast
grovbröd som gjordes stora bakare
det förvarades här, på en hylla som
var fästad på mitten av taksparrarna
på loftet, der kakorna ställdes på kant
upp mot takbjälken, der stod sig
kakorna utan att mälla eller bli
hårda till fram mat vären
157
6 för baka in påskskivar i brodet
har jag ej hört förekommit
för barnen skulle få julbagar
har jag ej hört förekommit men
mindre bemedlade erkänt i regel
en par sorter bröd jämte annan
mat till jul
Minna föräldrars namn var Oliva
och Eskil Luenson i Kokarna
som är beläget ungefär mitt i

Färingtofts socken, de voro hitflyttade
från Lstc socken. och denna bröd-
ordning var allmän i trakten
hvaromkring Tve julhögtiden.
Stagna kunnare brödkakor med
häl i kan ej varit bruklig här
på denna trakt